

Τῆς Ἀγιά-Σοφιάς

(Δημοτικό)

Τὸ δημοτικὸ αὐτὸ τραγούδι εἶναι ὁ παλαιότερος θρῆνος γιὰ τὴν κατάληψη τῆς Κωνσταντινούπολης. Πιθανὸν νὰ προέρχεται ἀπὸ τὴν Κρήτη. Βρέθηκε σὲ χειρόγραφο τοῦ 15οῦ αἰῶνα· ὁ τίτλος ἦταν: «Ἀνακάλημα τῆς Κωνσταντινούπολης». Ἀνήκει στὴ δευτέρη περίοδο (1453-1821) τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας καὶ στὸ ἱστορικὸ εἶδος. Στὴν παρακάτω μορφή τοῦ δημοσιεύτηκε τὸ 1914 ἀπὸ τὸ Ν. Πολίτη στὴν συλλογή του «Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὰ τραγούδια τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ». Γιὰ τὴν σύνθεσή του ὁ Ν. Πολίτης χρησιμοποίησε τὴν παραλλαγή ποὺ δημοσίευσε ὁ Φωρὲλ καὶ ἄλλοι εἴκοσι τέσσερις. Ὅμως, μόνο ὁ 4ος καὶ 18ος στίχος ἔχουν παρθεῖ αὐτούσιοι ἀπὸ τὴν ἐργασία τοῦ Φωριέλ.

Σημαίνει ὁ Θεός, σημαίνει ἡ γῆς, σημαίνουν τὰ ἐπουράνια,
σημαίνει κι ἡ Ἀγιά-Σοφιά, τὸ μέγα μοναστήρι,
μὲ τετρακόσια σήμαντρα κι ἐξήντα δυὸ καμπάνες,
κάθε καμπάνα καὶ παπᾶς, κάθε παπᾶς καὶ διάκος.

Ψάλλει ζερβὰ ὁ βασιλιάς, δεξιὰ ὁ πατριάρχης,
κι ἀπ' τὴν πολλὴ τὴν ψαλμουδιὰ ἐσειόντανε οἱ κολόνες.
Νὰ μποῦνε στὸ χερουβικὸ καὶ νὰ βγεῖ ὁ βασιλέας,
φωνὴ τοὺς ἤρθε ἐξ οὐρανοῦ κι ἀπ' ἀρχαγγέλου στόμα:
«Πάψετε τὸ χερουβικὸ κι ἄς χαμηλώσουν τ' Ἄγια,
παπάδες πᾶρτε τὰ ἱερὰ καὶ σεῖς κεριὰ σβηστήτε,
γιατί ἔναι θέλημα Θεοῦ ἡ Πόλη νὰ τουρκέψει.

Μόν' στειλτε λόγο στὴ Φραγκιά, νὰ ῥθοῦν τρία καράβια,
τό ἔνα νὰ πάρει τὸ σταυρὸ καὶ τ' ἄλλο τὸ βαγγέλιο,
τὸ τρίτο τὸ καλύτερο, τὴν ἅγια Τράπεζά μας,
μὴ μᾶς τὴν πάρουν τὰ σκυλιὰ καὶ μᾶς τὴ μαγαρίσουν».

Ἡ Δέσποινα ταράχτηκε καὶ δάκρυσαν οἱ εἰκόνες.
«Σώπασε κυρὰ Δέσποινα, καὶ μὴ πολυδακρύζης,
πάλι μὲ χρόνους, μὲ καιροὺς, πάλι δικά μας θὰ ἔναι».

Πάρθεν ή Ρωμανία

(Δημοτικό τοῦ Πόντου)

Έναν πουλίν, καλόν πουλίν έβγαίν' από την Πόλιν,
οὐδέ στ' άμπέλια κόνεψεν οὐδέ στα περιβόλιαν,
έπηγεν καί-ν έκόνεψεν ά σου Ηλί' τόν κάστρον.
Έσειξεν τ' έναν τὸ φτερόν σὸ αίμα βουτεμένον,
έσειξεν τ' άλλο τὸ φτερόν, χαρτίν έχει γραμμένον,
Ατὸ κανείς κι ανέγνωσεν, οὐδ' ὁ μητροπολίτης
έναν παιδίν, καλόν παιδίν, έρχεται κι αναγνώθει.
Σίτ' αναγνώθ' σίτε κλαίγει, σίτε κρούει τήν καρδίαν.
«Αλί έμάς και βái έμάς, πάρθεν ή Ρωμανία!»
Μοιρολογοῦν τὰ έκκλησιάς, κλαίγνε τὰ μοναστήρια
κι ὁ Γιάννες ὁ Χρυσόστομον κλαίει, δερνοκοπιέται,
-Μή κλαίς, μή κλαίς Άϊ-Γιάννε μου, και δερνοκοπισκᾶσαι
-Η Ρωμανία πέρασε, ή Ρωμανία 'πάρθεν.
-Η Ρωμανία κι αν πέρασεν, άνθει και φέρει κι άλλον.

* * *

Έτέρα έκδοχή

(Πρόλογος, χωρίς ρυθμό)

Έναν πουλίν, καλόν πουλίν έβγαίν' από την Πόλιν,
οὐδέ στ' άμπέλια κόνεψεν οὐδέ στα περιβόλιαν,
έπηγεν και έκόνεψεν, σ' Αγία-Σοφιάς τήν πόρταν.
Έδειξεν τ' έναν τὸ φτερόν, στὸ αίμα βουτεμένον,
και σ' άλλον τὸ φτερόν μαθέ, χαρτίν βαστᾶ γραμμένον,
ατό, κανείς κι αναγνώθ', κανείς και ξερ' ντὸ λέγει,
μηδὲ κι ὁ Πατριάρχης μου, μ' ὅλους τούς πουπαδες.
Κ' ένα παιδίν, καλόν παιδίν, πάει κι αναγνώθει,
σίντα αναγνώθει, σίντα κλαίει, σίντα κλούει τήν καρδίαν:
- Νά ήλι έμάς, νά βái έμάς, πᾶρθεν ή Ρωμανίαν,

(αρχίζει ὁ ρυθμός)

νά ήλι έμάς, νά βái έμάς, οί Τουρκοί τή Πόλη έπέραν, (δίς)
έπέραν τὸ βασιλοσκᾶν και ένα, ένα παιδία (δίς)
μοιρολογοῦν τὰ έγκλησιάς, κλαίγνε τὰ μοναστήρια, (δίς)
κι ά' για δὲς τὸ Χρυσόστομον, κλαίγνει δε' γνὸ μή 'σκᾶτε (δίς)
μὴν κλαίς Άη-Γιάννε μου, και δε' γνὸ μή 'σκᾶσε (δίς)
ή Ρωμανίαν έπέρασεν, ή Ρωμανίαν έπάρθεν. (δίς)

(συνεχής άλλαγή τοῦ ρυθμοῦ)

Η Ρωμανία κι αν πέρασεν άνθει και φέρει κι άλλο.

Dostupné z: <http://users.uoa.gr/~nektar/arts/tradition/lamentations-constantinople.htm>

Ισείς πουλιά μ' πιτούμενα

Ισείς πουλιά μ' πιτούμενα,
πιτάτε στον αέρα
χαμπέρ να πάτι στο Μοριά,
χαμπέρι στην Ελλάδα
Τούρκοι την Πόλη πήρανε,
πήραν τη Σαλονίκη
Πήραν και την Αγιά Σοφιά,
το μέγα μοναστήρι
Πόχει τριακόσια σήμαντρα...

Τρεις καλογέροι κρητικοί

Τρεις καλογέροι κρητικοί, ωρέ και τρεις Αγιονορείτες
καράβι ν' α – κι αμάν αμάν, καράβι ν' αρματώνανε
Καράβι αναματώσανε σ' ένα βαθύ λιμάνι
Φωνή ακούστη εξ ουρανού κι απ' αρχαγγέλου στόμα:
«Πήραν την Πόλη, πήραν την , πήραν τη Σαλλονίκη
πήραν και την Αγια Σοφιά, το Μέγα Μοναστήρι...

Καλογριά μαγέρευε

Καλογριά μαγέ- μαγέρευε ψαράκια στο τηγάνι
και μια φωνή, ψιλή - ψιλή φωνή, απάνωθε της λέγει.

Πάψε γριά το μαγερείο κι η Πόλη θα τουρκέψει,
κι ο Μουχαμπέτης θε να μπει στην Πόλη καβαλάρης.
Όταν τα ψάρια πεταχτούν και βγουν και ζωντανέψουν
τότε κι ο Τούρκος θε να μπει κι η Πόλη θα τουρκέψει.
Τα ψάρια πεταχτήκανε, τα ψάρια ζωντανέψαν
κι ο Αμιράς εισέβηκεν στην Πόλη καβαλάρης.